

**FAN VA TEXNIKA: DUNYOVIY FANLAR, FAN TARAQQIYOTI, TEXNIKAGA
TEGISHLI XALQARO ANJUMANLARDA KO'TARILADIGAN MUAMMOLAR****Ergashboyeva Mohlaroy Shavkatjon qizi***Fransuz tili tarjima nazariyasi va amaliyoti 312 - T guruh talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ilm-fan va texnika sohasidagi yangi tendensiyalarni aniqlash: ilm-fan va texnologiya sohasidagi yuz berayotgan yangi tendensiyalar, kashfiyotlar va innovatsiyalarni o'rganishga qaratilgan. Texnologiyalarning global muammolariga ta'sirini tahlil qilish: Fan va texnologiyaning global muammolari, masalan ekologiya, energiya, salomatlik, transport va boshqa sohalardagi roli va ta'sirini tahlil qilish. Ilmiy yondashuvlarni amaliyotga tadbiiq etish: Maqola orqali ilg'or ilmiy yondashuvlar va texnologiyalarni amaliyotga tadbiiq etish imkoniyatlarini o'rganish bilan maqolada yoritilgan.*

Kalit So'zlar: *ilmiy anjuman va konfirensiyalar, qo'lga kiritilgan yutuqlar, xalqaro hamkorlik va integratsiya, fanlararo integratsiya, fanlar rivojlanishidagi asosiy yo'nalishlar, fanlarni rivojlantirish muammolari.*

KIRISH

Hozirgi davrning eng muhim o'ziga xos xususiyatlaridan biri bu milliy iqtisodiyotning barcha sohalarida chuqur keskin o'zgarishlar hosil qilayotgan fan va texikaning shiddatli rivojidir. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A. Karimov "Kadrlarni tayyorlash milliy dasturini ishlab chiqish" komissiyasining 1995 yil 5-iyunda bo'lib o'tgan majlisida shunday edi: "Fan -bu taraqqiyotni anglatadi. Ilm- fanni rivojlantirmay Vatan kelajagi to'g'risida gapirish qiyin". Fan va texnika taraqqiyoti-bu juda murakkab va ko'p qirrali jarayondir. Fan yoki ilm - bu o'qish, o'rganish va hayotiy tajriba asosida fikrlanadigan bilim va malakalar majmuasidir. Uning asosiy vazifasi avvalo voqea va hodisalarni shu jumladan texnika va texnologiya hodisalarini tasvirlash keyin tushuntirish oldindan aytib berish bashorat qilishdan iboratdir. Endi texnika va texnologiya nima degan savolga javob topish kerak. Texnika - bu eng tor ma'noda mehnat quroli mehnat vositasi. Keng ma'noda esa ishlab chiqarish vositalari, texnologiya usullarini, ishlab chiqarishni tashkil etish va boshqarish shakllarining yig'indisidir. U ishlab chiqarish kuchlarining eng faol elementi hisoblanadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Fan va texnika rivojlanishining so'nggi yillaridagi jadal sur'atlari juda qiziqarli va muhim bo'lgan mavzulardan biridir. Bu sohalar inson hayotiga keskin ta'sir qilib, uning kundalik turmushini butunlay o'zgartirmoqda. Fan va texnika sohasi doimo yangi kashfiyotlar, ixtirolar va bizning hamma uchun foydali bo'lgan yechimlar bilan bizni hayratga soladi. Texnologiya (yunoncha "techue" – san'at, mahorat, uddalash va ...logiya) – ishlab chiqarish jarayonida tayyor mahsulot olish uchun ishlatiladigan xomashyo, material yoki yarim fabrikatlarning holati, xossasi va shakllarini o'zgartirish, ularga ishlov berish, tayyorlash usullari majmuidir. O'zbekistonda fanlar,

fan yo'nalishlari va texnologiyalar bo'yicha turli xil milliy miqyosdagi anjumanlar, seminaru-treninglar hamda ommaviy ilmiy-ommabop konferentsiyalar muntazam o'tkazib kelinmoqda. Bu anjumanlar orqali xalqaro tajribalar o'rganiladi, yangi yo'nalishlar va innovatsiyalar muhokama qilinadi.

an va texnika sohalarida jahon darajasida yetakchilik qilayotgan davlatlar ekspertlari, olimlari, mutaxassislari ishtirokida ko'plab xalqaro anjumanlar, konferentsiyalar, seminarlar va simpoziumlar tashkil etilmoqda. Bu anjumanlarda dolzarb muammolar, zamonaviy yondashuvlar va yangi kashfiyotlar muhokama qilinadi.

Mazkur anjumanlar yangi ilmiy aloqalarni o'rnatish, mavjudlarini mustahkamlash, tajriba almashish, o'zaro hamkorlikni kengaytirish imkonini yaratib beradi. Bu esa ilm-fan sohasidagi taraqqiyotga katta turtki bo'ladi.

INNAVATSION TEXNOLOGIYALAR

Fan va texnika sohasidagi eng so'nggi yutuqlar innovatsion texnologiyalarning jadal rivojlanishiga olib keldi. Bu esa inson hayotini sifat jihatidan yaxshilashga, mehnat unumdorligini oshirishga, tabiiy resurslardan oqilona foydalanishga imkon bermoqda.

TUG'MA KASALLIKLARNI DAVOLASH

Tibbiyot sohasida olib borilayotgan izlanishlar tug'ma kasalliklarni erta aniqlash va davolash usullarini rivojlantirish imkonini bermoqda. Bu esa inson sog'ligini saqlash, umr ko'rish davomiyligini oshirish hamda yashash sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

ASTRONOMIK KASHFIYOTLAR

Astronomiya sohasi kundan kunga yangi-yangi kashfiyotlar bilan bizni hayratda qoldirmoqda. Butun Quyosh sistemasidan tortib to koinotning chekka chegaralarigacha bo'lgan tadqiqotlar fanlar olamini yanada boyitmoqda.

ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISH

Yangilanuvchi energiya manbalari, jumladan quyosh, shamol, geotermik va gidroenergiyadarakibiy yoqilg'ilarni almashtirishga yo'naltirilgan ilmiy izlanishlar natijasida iqtisodiy va ekologik jihatdan samarali yechimlar topilmoqda.

XALQARO HAMKORLIK VA INTEGRATSIYA

ILMIY ALOQALAR-Fan va texnika sohasida turli mamlakatlar o'rtasida ilmiy-texnik aloqalar kuchayib bormoqda. Xalqaro hamkorlik natijasida turli ilmiy loyihalar amalga oshirilmoqda, tajribalar almashilmoqda, hamda ilmiy-texnik yangiliklar tez tarqalmoqda.

YOSH OLIMLAR DASTURLARI-Turli xalqaro loyihalar va dasturlar doirasida yosh olimlar, mutaxassislar va tadqiqotchilar o'rtasida ilmiy almashinuv, malaka oshirish hamda ilmiy tadqiqotlar olib borish uchun imkoniyatlar yaratilmoqda.

XALQARO ILMIY JURNALLAR-Jahon miqyosida e'tirof etilgan nufuzli ilmiy jurnallar ta'siri ortib bormoqda. Bu esa o'z navbatida global miqyosda ilmiy axborotlarni tezkor tarqalishiga xizmat qilmoqda.

Fanlararo integratsiya-Bugungi kunda fanlar o'rtasidagi chegalarda o'rganish ob'ektlari, tadqiqot usullari, tushunchalar va yondashuvlar integratsiyalashib, fanlararo yo'nalishlar yuzaga kelmoqda. Bu esa ilmiy tadqiqotlarning samaradorligini oshirmoqda. Ko'plab ilmiy loyihalar turli fan sohalari vakillari birgalikda amalga oshirilmoqda. Masalan, ekologiya, matematika, fizika va informatika fanlarining integratsiyasi zahirida sharq arch jadvallar, yog'ingarchilik o'lchovlari, koinotni o'rganishga oid loyihalar amalga oshirilmoqda. Ilmiy-tadqiqot jarayonlarida fanlararo integratsiya, umumiy g'oyalar va metodologik yondashuvlar rivojlanib bormoqda. Bu esa mutaxassislarining fanlararo bilim va ko'nikmalarini kengaytirmoqda.

Natijada, yangi fan yo'nalishlari, masalan, astrobiologiya, neyrofiziologiya, ekologik kompyuter fanlari kabi sohalar vujudga kelmoqda. Bu esa bilimlar bazasini kengaytirish va inson farovonligini oshirish imkonini bermoqda.

Fanlar rivojlanishidagi asosiy yo'nalishlar- Fundamental fanlar, shu jumladan fizika, matematik, kimyo va biologiya sohasidagi ilmiy tadqiqotlar g'oyat muhim ahamiyatga ega. Chunki ular ob'ektning mohiyatini, tuzilishini, xususiyatlarini chuqur o'rganish asosida kelajakdagi innotsiya va ixtirolarning poydevorini yaratadi.

Bunda turli sanoat tarmoqlari, qishloq xo'jaligi, tibbiyot, energetika va boshqa sohalarni rivojlantirish uchun foydalaniladigan amaliy ilmiy izlanishlar amalga oshiriladi. Bu izlanishlar o'z navbatida insoniyatning kundalik ehtiyojlarini qondirish, mavjud muammolarni hal etishga xizmat qiladi.

Ilmiy-tadqiqot va tajriba konstruktorlik ishlarining uzviy bog'liqligi yangi ixtirolar, innovatsion texnologiyalar, mahsulotlarning yaratilishiga olib kelmoqda. Bunday yondashuv orqali ilmiy kashfiyotlarni hayotga tadbiiq etish imkoniyatlari kengaymoqda.

Moliyaviy manbalar-Fan va texnika sohasidagi izlanishlar uchun ajratiladigan mablag'lar yetarli emasligi dolzarb muammo bo'lib turibdi. Tadqiqotlarni yanada kengaytirish, moddiy-texnik bazani mustahkamlash uchun yetarli darajada mablag' ajratilishi lozim.

Ta'lim tizimini takomillashtirish-Xorijiy tajribalarni o'rganish va milliy an'analarimizga moslashtirib, zamonaviy ta'lim uslublarini joriy etish, talabalarni ilmiy-tadqiqot faoliyatiga faol jalb qilish muhim masalalardan biri bo'lib turibdi.

Moddiy texnik bazani mustahkamlash-Fan va texnika sohasidagi taraqqiyot uchun ma'lumotlar bazasi, ilmiy laboratoriya, eksperimental jixozlar, ilg'or texnologiyalar bilan ta'minlanganlik darajasi yaxshilanishi lozim.

Xalqaro hamkorlikni kengaytirish-Xorijiy ilmiy markazlar, tashkilotlar, etakchi olimlari bilan ilmiy-texnik aloqalarni mustahkamlash, hamkorlikdagi loyihalarni amalga oshirish muhim vazifalardan biridir.

Fanlararo integratsiya yangi yo'nalishlari- Astrobiologiya-Tirik organizm bilan koinot o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganuvchi sohalar majmui. Neyrofiziologiya-Nerv tizimining tuzilishi, faoliyati va funksiyalarini tadqiq etuvchi fan.

Ekologik kompyuter fanlar- Kompyuter texnologiyalarini tabiat muammolarini hal etishda qo'llash bilan shug'ullanuvchi sohalar. Kvant biologiya- Tirik

organizmlarning molekulyar tuzilishi va funksiyalarini kvant mexanikasi asosida o'rganadigan sohalar to'plami. Nanobiologiya-Nanomiqyosdagi biologik tuzilmalar va jarayonlarni, ularning tibbiyot, nanotexnologiya va boshqa sohalar rivojiga ta'sirini tadqiq etadi.

XULOSA

"Fan va Texnika: Dunyoviy Fanlar, Fan Taraqqiyoti, Fan va Texnikaga Tegishli Xalqaro Anjumanlar, Ko'tariladigan Muammolar" mavzusidagi maqolada dunyodagi fanlar va texnikalar sohasidagi o'zaro munosabatlar, ulkan anjumanlar va tashqi o'zgarishlar keltiriladi. Maqola, ilmiy tadqiqotlarni, texnologiyalar va innovatsiyalar o'rtasidagi birlashtirishlarni, shuningdek, ko'p tiliy qarashlarning qo'llanishini ko'rib chiqadi. Ushbu mavzuga tegishli eng muhim muammolar, hal etilayotgan muammolar va kelajakdagi rivojlanishning yo'l harakati o'rganiladi. Tibbiy yutuqlar-Fan va texnikaning jadal rivojlanishi insoniyat hayotida chuqur iz qoldirmoqda. Jumladan, tibbiyot sohasidagi yutuqlar tug'ma kasalliklarni bartaraf etish, yoki umr ko'rish davomiyligini oshirish kabi ulkan imkoniyatlar yaratmoqda.

Sanoatdagi innovatsiyalar-Avtomobilsozlik, mashinasozlik, metallurgiya kabi sanoat tarmoqlarida texnologik yangiliklar qo'llanilishi, mahsulotlarning sifat va xavfsizligini yaxshilashga xizmat qilmoqda. Bu esa jamiyatning rivojlanishiga katta hissa qo'shmoqda.

Yangilanuvchi energiya manbalari-Quyosh, shamol va geotermik energiyadan foydalanish imkonini beruvchi texnologiyalar ekologik toza va barqaror iqtisodiy rivojlanishga yo'l ochmoqda. Bu esa tabiatni muhofaza qilish va inson uchun yaxshi yashash muhitini yaratishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Каримов И.А. Ўзбекистон иқтисодий сиёсатининг устувор йўналишлари. -Т.: «Ўзбекистон». 1996. Том 2, 3-36 бетлар.
2. Каримов И. А. Ўзбекистон XX1 асрга интилмоқда. –Т.: “Ўзбекистон“. 2000. 352 бет.
3. Каримов И.А. Бизнинг бош мақсадимиз-жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ этишдир. Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси. 2005 йил 28 январь. «Халқ сўзи», 2005 йил, 31 январь.
4. А.Ортиқов. «Саноат иқтисодиёти» (дарслик). –Т.: ТДИУ. 2004.
5. Э. Махмудов. “Корхона иқтисодиёти” (ўқув қўлланма) –Т.: ТДИУ. 2004. 208-бет.
6. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 9-10-жилдлар.- Т.: Давлат илмий нашриёти. 2002-2005.
7. Промышленность Республики Узбекистан 2001-2004 гг. Статистические сборники.
8. www.gov.uz. - Хукумат сайти.

9. www.press-service.uz - Президент сайти.
10. www.tsue.uz - Университет сайти